

მ წ ე მ ს ი

ო ზ ი ც ი ა ლ უ რ ი ზ ა ნ ე რ ზ ი ლ ე ბ ა .

უმაღლესი მანიფესტი.

წყალმჯობითა ღმთისათა

ჩვენ, ნიკოლოზო ამოცა,

იმპერატორი და თვით-მპყრობელი სრულიად რუსეთისა,

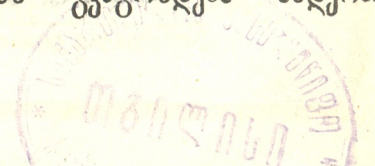
მეფე ზოლშისა, დიდი მთავარი ფილიანდიისა

და სხვათა, და სხვათა, და სხვათა,

გუცხადებთ უკლავ ჩვენთა ერთგულთა ქვეშევრდომთა:

ყოვლად შემძლებელმა ღმერთმა ინებამიუწოდებლის განკებითა თვისითა შეეწვიტა ძვირფასი სიცოცხლე დიდად საუფარელისა მშობლისა ჩვენისა, ხელმწიფე იმპერატორისა ალექსანდრე ალექსანდრეს ძისა; მძიმე სწეულება ვერ დასძლია ვერც წამლობამა და ვირიმის მარტებელმა ჰაერმა, 20 ოქტომბერს იგი გარდაიცვალა ლივადიაში მისი იმპერატორებითის უდიდებულესობის ხელმწიფე იმპერატრიცას და ჩვენს ხელზედ, ოდეს მთელი მისი სახლობაც გარს ეხვია. ჩვენი მწუნარება სიტყვით არ გამოითქმის, მაგრამ ამას ყოველი რუსის გული მივხვდება, და გვწმამს, რომ ჩვენს ვრცელსა და დიდს სახელმწიფოში ისეთი ადგილი არ იქნება, სადაც მღუ-

ღარე ცრემლთა არ იღვრებოდეს ხელმწიფისათვის, რომელმანც უდროვოდ განისვენა საუკუნოდ და დასტოვა სამშობლო მიწა, მიწა, რომელიც სრულის გულით უყვარდა, უყვარდა, რაძენათაც-კი შეუძლიან რუსის გულს სიუვარული, რომლის კეთილ-დღეობასაც სწირავდა ყოველს თავისი გულის ზრახვას და არც დაუშურავს არც ჯან-მრთელობათვისი, არც სიცოცხლეს; და არა თუ მარტორუსეთში, არამედ იმის სასაღვარის უშემორეს ადგილებშიაც არასოდეს არ მოიძლიან ჰატივისცემასა და არ დაივიწყებენ იმ მეფეს, რომელმაც განასრცვიელა შეურეველი სიმართლეს და მშვიდობიანობა ყოვლად დაურღვეველი იმისის მეფობის განმაჯლობამი აღსრულდემსცა, წმინდა სურვილი უსუნაენისა, განგვაძტკიცოსცა შეურეველმა რწმენამ ციურ განკების ყოვლად სიბრძნისამ, გვანუგემოსცა იმ ამბავმა, რომ მწუნარება ჩვენი, საერთო მწუნარებაა მთელის ჩვენის საუფარელის ერისა. ნუ დაივიწყებს იგი, რომ ძლიერება და სიმტკიცე წმიდა რუსეთისა მდგომარეობს ჩვენთა ერთობაში და ჩვენდამო ერთგულებაში. ჩვენ კი ამ სამწუნარო, ხოლო დიდებულსა საათსა რუსეთის იმპერიისა, და მასთან განუყოფელ ზოლონელთა სამეფოსა და ფილიანდიის სამთავროს ჩვენთა მამა-პაპათა ტახტზედ აღსვლისას გვაგონდება ანდერძი

განსვენებულის მშობლისა ჩვენისა და, გან-
 ვიმსჭვალენით რა ამა ანდერძით, წმიდა
 აღქმასა ვსდებთ უოვლად უზენაესისა წინამე
 უოველთვის საგნად გვექონდეს მშვიდობით
 წარმატება, ძლიერება და დიდება ძვირფასის
 რუსეთისა და ბედნიერება ჩვენთა ერთგულთა
 ქვეშევრდომთა. უოვლად შემძლებელი ღმერთიმც
 დაგვეხმარება, ღმერთი, რომელმა მოგვიწოდა
 ჩვენ ამა დიდსა სამსახურისათვის. აღვაჯღენტ
 რა მსურველუ ლოცვასა უოვლად მჭერობელი-
 სა ტრანჯესისა წინამე, რათა მან მოანიჭოს
 განსვენება წმიდათა სულსა დაუვიწარის
 ჩვენის მშობლისას, ვუბძანებთ ვველა ჩვენ
 ქვეშევრდომთა დასდონ ფიცვი ერთგულებისა
 ჩვენისა და მეგვიდრესი ჩვენისათვის, მისის
 იმპერატორებითის უმაღლესობისა დიდის
 მთავრის გიორგი ალექსანდრეს ძისა, რომე-
 ლიც უნდა იუოს და იწოდების მეგვიდრე ცესარე-
 ვინად იმ დრომდე, ვიდრე ინებებს უფალი და
 მოგვანიჭებს ვაჟიშვილსა მოძავალს ჩვენსა და
 ჰესენდარმშტატელის პრინცესა ალისას ქორ-
 წინებაში. ბომებულია ლივადიაში ქრისტეს
 შობიღვან ათას რჯას-ოთხმოცდა-თოთხმეტსა
 წელსა, ხოლო მეფობიღვან ჩვენისა პირ-
 ველსა, ოცსა ოკტომბერსა.

ნამღვილს მისის იმპერატორებითის უდიდებუ-
 ლესობის საკუთარის ხელით აწერია:

«ნიკოლოზ».

უმაღლესი მანიფესტი.

წყალობითა ღვთისათა

ჩვენ, ნიკოლოზ მეორე,

იმპერატორი და თვითმპყრობელი სრულიად რუსეთისა,

მეფე შალმასა, დიდი მთავარა ფილიანდიისა

და სხვა და სხვა და სხვა.

დღეს უმაღლესად სასულწოდებულს სასძლელს ჩვენსა
 წმიდა მიწინი სცხეს, ეწოდა რა სასულად ალექსანდრა,
 იგი შეიქმნა ჩვენის მართლ-მადიდებელი ეკკლესიის
 მსევალი სანუგეშოდ ჩვენისა და მთელის რუსეთისათვის.

ამ მწუნსაგვის დროს, რომელიც ჩვენ უოველთა
 მოგვივლინა უზენაესმა მიუწოდებელისა განგებითა თვისითა,
 გვწამს ჩვენს ერთან ერთად, რომ სულმა საუკარელისა
 მშობლისა ჩვენისამ შეტყვის სოფელსა მეფეთმა, აგურთსა
 მისისა და ჩვენის სურვილით ამარჩეული, რათა მარ-
 წმუნე და მოსაუვარულე გულთა გაგვიანწილას განუ-
 წვეგეტელი ზრუნვა ჩვენის სამშობლელს კეთილდღეობისა
 და ბედნიერებისათვის.

ვევლა ჩვენნი ერთგულნი ქვეშევრდომნი ლაგვათა
 თვისთა შემოუერთებენ ვედრებასა ჩვენსა, რათა უფალმა
 მოაქვინოს გურთხევა თვისი ჩვენსა და ნებითა მისითა
 ჩვენდამო წმუნებულ ეკის ბედსა ზედა.

ვაგურვებთ, რა ვველა ჩვენთა ერთგულ ქვეშევრდომ-
 თა ამა სასურველს ამბავს, ვუბძანებთ, უმაღლესად
 სასულწოდებული სასძლე ჩვენი, მისი უმაღლესობა
 პრინცის ასული ალისა მაისსენაონ ხოლმე უკეთილ-
 მოწყმუნეს დიდ მთავრინა ალექსანდრა თეოდორეს
 ასულად იმპერატორებითის უმაღლესობის ხარისხით.

ნამღვილზე საკუთარის მისის იმპერატორებითის
 უდადებულესობის ხელით აწერია:

«ნიკოლოზ».

კანჩინება უწმიდესის სინოდისა.

24 ოქტომბრიდამ 1894 წელსა № 223 უმაღლესი მანიფესტით მისის უმაღლესობის პრინციპის ასულის აღიარებას მიერ ჩვენი მართლ-მადიდებელი სარწმუნოების მიღებისა წმიდა მირონცხებით და სახელწოდებისა გამო მისი უმაღლესობის კეთილმორწმუნე დიდ მთავრინა ალექსანდრა თეოდორეს ასულად იმპერატორების უმაღლესობის ხაზისხით.

უკანასკნელს მისი იმპერატორებითი უდიდებულესობისა უწმიდესმა სინოდმა მისი: პირველად უმაღლესი სენატის მიერ განდგომილი დაბეჭდილი პირობის იმპერატორებითი უდიდებულესობის მანიფესტისა, რომელიც გამოიცა ამ ოქტომბრის 21 დღეს, რომ იმავე დღეს უმაღლესად სახელწოდებულმა სასმელამ მისი იმპერატორებითი უდიდებულესობის ხელმწიფე იმპერატორის ნიკოლოზ ალექსანდრეს მისამ მისმა უმაღლესობამ პრინციპის ასულმა აღიარა მისი მართლ-მადიდებელი სარწმუნოება წმიდა მიწოდებით და რათა ისწავებდნენ მის უმაღლესობას კეთილმორწმუნე დიდ მთავრინა ალექსანდრა თეოდორეს ასულად იმპერატორებითი უმაღლესობის ხაზისხით, და მეორე: წინადადება უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურატორის თანადგომის აღმასრულებლისა უმაღლესად დამტკიცებულ წესის შესახებ, თუ როგორ უნდა ისწავნიებდნენ ღვთის-მსახურების დროს უკუგუსტოვანი გარეულობის უდიდებულესობათა სახელებს. ბრძანეს: 1) ეს უკვლასათვის სასახარულო შემთხვევა მისი იმპერატორებითი უდიდებულესობის ხელმწიფე იმპერატორის ნიკოლოზ ალექსანდრეს მის უმაღლესად სახელწოდებულ სასმელს მისი უმაღლესობის პრინციპის ასულის აღიარებას მიერ ჩვენი მართლ-მადიდებელი სარწმუნოების მადლობისა წმიდა მიწოდებით და სახელწოდებისა გამო მისის უმაღლესობისა კეთილმორწმუნე დიდ მთავრინა

ალექსანდრა თეოდორეს ასულად იმპერატორებითი უმაღლესობის ხაზისხით, ენობას ცნობას უწმიდესად დადგინდა და პირთ სასულიერო უწიებისა, მიეწეროს მათ სასრულებლად, რათა, ანობას რათა თანადგომილად დადგომით სამოქალაქო მთავრობათა, უნდა ქალაქის საკრებულო და სამკველო ეკლესიებში მიეწოდებოდნენ, მიღებისათხებ ამ უწმიდესის სინოდის განკარგულებისა, ხოლო სოფლის და მონასტრის ეკლესიებში მიეწოდებოდნენ კვირა ანუ დღესასწაულ დღეს წავითხულ იქმნეს უმაღლესი მანიფესტი წინააღმდეგის, ხოლო შემდეგ გადახდილ იქმნეს სადღესასწაულო ღვთის საკრებულო პარაკლისი მუხლ-მოდრეკით (გარდა იმა ეკლესიებისა, რომლებშიც აკეთი პარაკლისი გადახდილ იქმნა განსაკუთრებით განკარგულებათა გამო) და 2) რათა, როგორც ამ შემთხვევაში, ისე შემდეგში ღვთის-მსახურების დროს მონასტრულ იქმნენ უკუგუსტოვანი გარეულობის უდიდებულესობათა სახელები შემდეგი უმაღლესად დამტკიცებულ წესით: უკეთილმსახურესი, უთვითმხურებულისა, დიდი ხელმწიფე ჩვენი იმპერატორი ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე სრულიად რუსეთისა:

დღეს მისი, კეთილმორწმუნე ხელმწიფე იმპერატორი მისამ თეოდორეს ასულად; უმაღლესად სახელწოდებულ სასმელს მისი, კეთილმორწმუნე დიდი მთავრინა ალექსანდრა თეოდორეს ასულად; შემდეგ მათი, კეთილმორწმუნე ტვინი და დიდი მთავარი გიორგი ალექსანდრეს ძე და სამეფო სახელულობა მათი.

უწმიდესი სინოდის ესეთი განკარგულება ენობას უმართებულეს სენატს და დაბეჭდილ იქმნეს «საკვლავი უწმიდესში».

21 ოქტომბრის, სინოდის შეიქმნა მსოფლიო კრებათა ეკლესიაში უკუგუსტოვანი ფიციან მიღების შემდეგ, უწმიდესმა სინოდმა თავის საგანგებო კრებაზე დადგინა: გაეზარდოს მისი იმპერატორებითი უდიდებულესობის ხელმწიფე იმპერატორს ტელეგრაფში, რომელშიც გამოხატულ იქმნეს უკუგუსტოვანი გარეულობისა.

ამ ტელეგრაფზე მიღებულ იქმნა მისი იმპერატორებითი უდიდებულესობისაგან შემდეგი უმოწყაესი პასუხი:

პაღლაღის, პეტერბურგის მიტროპოლიტს.

გულწრფელად ვმადლობ უწმიდესი სინოდის წევრთ ჩემდამო გამოხატულ გრძნობათა და მონაწილეობასათვის ამ უღრმესი მწუხარების წამს. გამსჭვალული მხურვალე სიყვარულით განსვენებულია მშობლისადმი, მე, მიმბაძველი მისი მაგალითისა, ყოველივე ჩემს ღონეს შევეწირავ ძვირფასი სამშობლოისა და მართლ-მადიდებელი ეკკლესიის სამსახურს.

«ნიკოლოზ»

ტელეგრამა უწმიდესი სინოდისა:

უწმიდესი სინოდი, აღაგენს რა უფლისა ღვთისადმი მხურვალე ლოცვას თქვენი იმპერატორებითი უდიდებულესობის სამტოელისა და კეთილდღეობითი ჰეფობისათვის და დასდვა რა უქვეშევრდომილესი ფეცი, და სდებს თქვენი უდიდებულესობის კარგს. ბეკის წინაშე უსაზღვრო ერთგულებითს გრძნობას და კედრებათ, მოუწოდებს ღვთიურს უფლად წაძმებობითს კურთხევას თქვენს სამეუფო შრომასა და ღვაწლსა ზედა წმ. ეკკლესიისა და ძვირფასის მამულისა საკეთილდღეოდ აღსაპე ღრმა მწუხარებითა დიადის დანაკლისისა გამო, რომელიც ეწია თქვენს უდიდებულესობას, უაგუსტოეს სახლობას და მთელს რუსეთს, სინოდა მთელი რუსეთის ეკკლესიითურთ არა დასცნობის აღაგინონ გულსმოდგინე კედრებანი უზენაესისადმი განსვენებისა წმ. სულისა მშვიდობის მოყვარე მეფისა სასუფეველსა ცათასა.

თქვენის იმპერატორებითის უდიდებულესობის ერთგულნი ქვეშევრდომნი:

- პაღლაღი, მიტროპოლიტა პეტერბურგისა და ლადოჟსკისა.
- ანტონი, მოაკრებისკოპოსი ფილიანდიისა და ვიბორგისა.
- ბესარიონი, ეპისკოპოსი კასტრომისა და გალიციისა.
- ეპისკოპოსი გერმანი.
- ეპისკოპოსი მარკელი.

20 ოქტომბერს

ლივანია. დღეს, 20 ოქტომბერს, ნაშუადღევის 2 საათსა და 15 წუთს ლივანდის სასახლეში ღვთის მიერ განისვენა ხელმწიფე იმპერატორმა ალექსანდრე მესამემ. სასახლესუდ სამეფო ბაიროდი ჩამოშვებული იყო; გაისმა ზარბაზნების სროლა და მცხოვრებნი განუსაზღვრელს მწუხარებას მიეცნენ. მისმა იმპერატორებითმა უდიდებულესობამ დილით წმიდა საიდუმლო მიიღო ჰროტოპრესვიტერის იანიშევისაგან. უკანასკნელ წუთამდე ხელმწიფე იმპერატორი სრულ გონებასუდ იყო. ხელმწიფე იმპერატორიცა არ მოჭმორებია უაგუსტოესს მეუღლესს. ხელმწიფე იმპერატორს განსვენების დროს კარს ეხვია მთელი მისი სახლობა. გვამს გამოეთხოვნენ უაგუსტოესნი შვილნი და ნათესავნი, უძაღლესის კარის მოხელენი, აძალა და სასახლის მოსამსახურენი.

მესუთე საათსუდ სასახლის ეკკლესიის სიახლოვეს, მოედანსუდ, ხელმწიფე იმპერატორს ერთგულება შეჭფიცეს. დააფიცა სასახლის ჰროტოპრესვიტერმა იანიშევა სამღვდლოების თანამღვთის-მსახურებით. ჰირველად დაიფიცეს დიდმა მთავრებმა, შემდეგ სასახლის კარის მოხელეთ, აძალამ, კარის მოსამსახურეთ, ლივანდიაში მეოფმა ჯარმა, სასახლის ჰოლიციამ და მისის უდიდებულესობის საკუთარ მსლებელთ („კანვოი“).

მწყმმსი

მე ვარ მწყმსი კეთილი: მწყმსმან კეთილმან სული თვის ი დაჰსდვის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწუმედელი. ესრეთ იყოს სინარული ცათა შინა, ერთისათვის ცა ღაღისა. (ლუკ. 15—4).

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშერალნი და ტვირთ-შპიძენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 21

1883—1894

1—15 ნომერს.

შინაასი ოფიციალური ნაწილისა: უმაღლესი მანიფესტი.—უწმიდესი სინოდის განჩინებანი.

შინაასი არა ოფიც. ნაწილისა: ბიოგრაფიული ცნობები ღვთის მიერ განსვენებულის იმპერატორის ალექსანდრე შესამისა.—პეტერბურგში მისვენება და დასაფლავება იმპერატორის ალექსანდრეს გვამისა.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—მთელი დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოების წარმომადგენელთა კრება ქ. ქუთაისში.—მწარე ფიქრები.—ორი სასწორმეტყველო შენიშვნა.

ბიოგრაფიული ცნობები

ღვთის მიერ განსვენებულ იმპერატორ ალექსანდრე III.

ერთ რუსულ გაზეთში მოყვანილია შემდეგი საბიოგრაფიო ცნობები განსვენებულის იმპერატორისა:

იმპერატორი ალექსანდრე ალექსანდრეს ძე მეორე-და-ათე წელიწადში გადადგა და მის მეფობის მე-14 წელიწადი დაიწყო, როდესაც გარდაიცვალა, თუმცა ავადმყოფობამ ნელ-ნელა დააუძლურა

იგი, მაგრამ იმისმა მოულოდნელმა გარდაცვალებამ მაინც ყველა გააოცა. დიდიხანია, რაც ეგრე უდროოდ და მცირე მეფობის შემდეგ რუსეთის იმპერატორი აღარ გარდაცვლილა. თუმცა იმპერატორი ალექსანდრე პირველი ორმოც-და-რვა წლის გარდაიცვალა, მაგრამ 25 წელიწადი ჰქმნობდა; ნიკოლოზ I-ლი მე-60 წელში იყო გადამდგარი და 30 წელიწადი ჰქმნობდა, ალექსანდრე II უდროოდ წაართვეს რუსეთს, როდესაც მე-63 წელში გადავიდა და 26 წელიწადი იმეფა. იმპერატორი ალექსანდრე ალექსანდრეს ძე 36 წლისა ავიდა სამეფო ტახტზედ, იმისი ჯანმრთელობა, სულის სიმშვიდე და ოჯახის სიყვარული სრულს იმედს უნერგავდა ადამიანს, რომ დიდის ხნის სიცოცხლე და მეფობა ეწერა ბედად...

მაგრამ მიუწოდებლმა განგებამ უფლისაჲ დაარღვია უოველი ესე ბოლოდინი აღამიანისა.

მეორე რუსულ გაზეთში ვკითხულობთ: საფრანგეთში ამ სამწუხარო ამბავმა თავს ზარი დასა ეცლას და მესამე რესპუბლიკის მთავრობამ დიდ ხანს აღარ დაახანა, მაშინვე თავისი მწუხარებაც ფრანგთა საერთაშორისო წყუხარებას შეუერთაო. სამინისტროს მეთაურმა ლუბიუმ მაშინვე გაჭვავნა ლივადიასა და პეტერბურგში საერთო მწუხარების დეპეშანი და საფრანგეთის და აღჭირის პრეფექტებს უბრძანა, რომ საერთო დროშა საფრანგეთისა ნახეურად ჩამოუშვან ნიშნად ეროვნულის გლოვისა იმ ნაირადვე, როგორც კარნოს გარდაცვალების დროს იყო. ექლანდელი პრეზიდენტი არ დასჯერდა მხოლოდ სამძინარს დეპეშის ვაგზავნას და ეტიკეტის წინააღმდეგ, თითონ მეციდა რუსეთის საელჩოში. მრავალი გაზეთები პარიზისა სამგლოვიარო არშით გამოვიდა.

ინგლისის გაზეთებიც ერთ ხმად აღიარებენ მწუხარებას იმის გამო, რომ ევროპამ დიდი დასაკლისი დაჰკარგაო. „ტიმისი ამბობს, რომ კაცობრიობა დაეღებულა იმპერატორის აღექსანდრესაგან, რომელიც მშვიდობის მყოფელი იყო და რომლის წყალობითაც მშვიდობა არ დარღვეულაო.

გერმანიაში საერო თანაგრძნობის გამოცხადებელი თითონ იმპერატორი ვილჰელმი იყო. იმპერატორმა დიდი ქება შეასხა ვანსვენებულს ხელმწიფეს და არა ნაკლების თანაგრძნობით მიეგება იმის თვით მპყრობელს მემკვიდრეს.

ვენიდგან, რომიდგან, ბუდაბეშტიდგანა, კოპენჰაგენიდგან და ყოველის მხრიდგან ამბავი მოდის, რომ ხელმწიფეს გარდაცვალებამ დიდი მწუხარება გამოიწვია ამ ქვეყნებში. თამამად შეიძლება იმისი თქმა, რომ ამ ჟამად მთელი ევროპა დამგლოვიარებულიაო.

შემდეგ ვაზ. «Новое Время» ექლანდელს მდგომარეობას უბრუნდება და ამბობს:

«ექლანდელი რუსეთი დიდის გულმოდგინებით გაწმენდილი და დამშვიდებული ნიადაგია, რომელი ზედაც კეთილი ნაყოფი ამოვა და უხვს მოსავალს მოიტანს. ღმერთმა ინებოს, რომ ჩვენს ახალგაზდა ზელმწიფეს ამ ნიადაგზედ რაკ შეიძლება მომეტებუ-

ლი კეთილი ნაყოფი მოეწეინოს ძვირფასის სამშობლოს სასიკეთოდ და სასახლოდ. მისდამიმართ მიქცეულია ამ ჟამად ყოველივე იმედი, სასოება ერისა, რომელსაც სწამს, რომ ღმერთი შთაუწერავს კურთხევითა თვისითა თავისის მიცვალებულის მამის კეთილსა შრომასა და განზრახვას. სიყმაწვილე აჩავის დაუშლის კეთილსა და მშვიდობის ქმნასა, მართლის სიყვარულსა, სიმართლის მოთხოვას ყველასაგან და ეცელახედ უწინ თვით ხელმწიფეს მოსამსახურეთაგან. პირიქით სიყმაწვილე კეთილშობილ განზრახვათა, უანგარო გრძობათა და სამართლიანობისა და აღამიანის სიყვარულის ხანაა. რუსეთის ერი ბედნიერებით განეზიერებული არ არის. მან იცის სიკეთის დაფასება და იმისი ვაბედნიერება არც ისე ძნელია.

პეტერბურგში მისვენება და დასაფლავება დეთისძიერ განსვენებულის იმპერატორის აღექსანდრე მესამის კვამისა.

1 ნოემბერი

პეტერბურგში. ქალაქის სამგლოვიაროდ მოწყობადღეს გათენებისას დასრულდა. ნევის პროსპექტს დიდებული ვლფერი დაედო. ქალაქის გამგეობამ რკინის გზის სადგურიდგან დამოკიდებული ნიკოლოზის ხილამდის მთელი ქუჩა სიმბოლიურის პირამიდებით და სვეტებით შეამკო, რომელზედაც დიდი შავი ბაირალეზია დამაგრებული. პოლიციის ხილიდგან დაწყებული ზღვათა მპართეველობის შენობამდის ათასობით პატარა ბაირალეზი ჰფრიალობს, რომელნიც ჯაჭვით არის ერთმანეთზედ გადაბმული და მთელის ქუჩის სიგანეზედ კამარად გაყოლებულია. ელექტრონისა და გაზების ფარნები შავის მაუდითა და სამგლოვიარო ლენტებით არის დაფარული. სენატის მოედანზედ ამართულია დიდი სამგლოვიარო კამარა-შეკრული კარი, რომელიც დაფარულია შავის მაუდით და შემკული თეთრის გერბებით. აგრეთვე მშვენიერი სანახავია ნიკოლოზის ხილი, რომლის ორივე მხარეს მდგომი ფარნები დაფარულია შავის მაუდით და ერთის ფარანიდგან მეორემდის გაყოლებულია საუცხოო ხვეული დაფნის ფოთლებისა. მთელს ვაზზედ, რომელიც კორტეგებმა გაიარა, ფარნები ენთო. თავისის

ბართულაობით ყველაზედ უფრო შემდეგი შენობები იზიდავდა ყურადღებას. მისი უღადებულესობის კაბინეტის შენობა, რომელიც ბანიდგან საძირკვლამდის შავით იყო დაფენილი და ქალაქის საბჭო, რომლის შესავალი კიბეები და ფრანტონები (ФРОНТОНЫ) ხელოვნურად იყო მოფენილი შავის ძაბით. ხალხი კომისის თავზე ფრიალებდა მრავალი ბაიზალი. საბჭოს კიბის ორთავე მხარეს აპართული იყო უშველებელი სვეტები საცეცხლოურებით, მშენებრად და ხელოვნურად იყო მართული თბილას ქვეყნების ბცენარეულობით, ჰალლანდიელთა ეკლესიის წინა მხარეს თვალსაჩინოდ იყო მოწყობილი სამხედრო სამინისტროს შენობაც.

თბილი, უქარო, მაგრამ მოღრუბლული დღე იყო. ტერმომეტრი 4⁰ უჩვენებდა. ბურუსს გაეხვია არე-მარე. იმ ქუჩაზე, რომელზედაც კორტეჟი მოდიოდა გამწყვრავებულნი იყვნენ ჯარის კაცნი და მოსწავლეები. აუარებელი ხალხი იდგა ქუჩებში და ფანჯარა აივნებზედ. ზარბაზანი გავარდა და კორტეჟიც დაიძრა. თერთმეტს საათზედ მთელი გზა კორტეჟმა დაიჭირა, ასე რომ თავი «აღმიწალტეისტვას», მოედანზედ ჰქონდა და ამ დროს სამგლოვიარო ეტლი ინიკოლოპოზის სადგურთან გაკეთებულ სამგლოვიარო კამარა-შეკრულის კარიდგან გამადიოდა. კორტეჟში ადგილი წეს-რიგის კვალობაზედ ეჭირათ. კორტეჟის წინ მიდიოდა ჯარები: მისი უღიდებულესობის საკუთარი „კანფოი“, ლეიბ-გუსარის, პრეობრაჟენსკის, სემენოვსკის, იზმაილოვსკისა და ეგორსკის პალკებიდგან შემდეგ მოდიოდნენ სასახლის მოხელენი და მოწეს-რიგე. ამას მოსდევდა ორი ბაიზალი საგვარეულო გერბისა და წითელი სამხედრო დროშა. შემდეგ მოჰყავდათ მისის უღიდებულესობის ცხენი, რომელსაც მდიდრული საოფლე ჰქონდა გადაფარებული. მერე მოჰქონდათ 34 ბაიზალი. შემდეგ მოდიოდნენ ცხენოსანთ აბჯაროსანნი, შავის აბჯარით შემოსილები. სახელმწიფო გერბის წინ მოჰქონდათ თერთმეტს ოლქის დროშა. შემდეგ მოდიოდნენ წარმომადგენელნი: გლეხობისა, მკვიდრ-მცხოვრებლებისა და ვაჭრებისა, ქალაქებისა, ერობისა, თავდაზნაურობისა და ყველა სახელმწიფო დაწესებულებათა. აქვე მოდიოდნენ სახელმწიფო მდივანნი და მინისტრები წყვილ-წყვილად. ამათ მოსდევდნენ დეპუტაციები იმ 15 დაწესებულებებისა და საზოგადოებისა, რომელთაც უფლება აქვთ მინიჭებული საიმ-

პერატორად იწოდებოდნენ. შემდეგ 64 ბალიშზედ აფიცრებს მოჰქონდათ ორდენები განსვენებულის იმპერატორისა და იმპერატორის სამეფო საქაუთოსამღვდელელობას შეადგენდა 250 კაცი, რომელთაც ანთებული სანთლები ეჭირათ, და ყველაზედ უკან-კი, მისი უღიდებულესობის მოძღვარი იანიშვიე და დეკანოზი იოანე სერგიევი მოდიოდნენ ხატებით.

სამგლოვიარო ეტლში შებმული იყო 8 ცხენი. ეტლი შემოაილი იყო ოქროს ფარდულით, გვარგენით და სირაქლქმის ფრთის კონებით. ოთხიგენერალ ადიუტანტი ეტლზე იდგა და რვა-ეტლს ფრებთან მოსდევდა. სამგლოვიარე ეტლს აქეთიქით 60 პაჟი მოდოდა ანთებული ფარებით. ოქროს კუბო ნახევრობაზედ დაფენილი იყო ოქროს საფარველით, რომელსაც სარჩულად სიასამურის ტყავი ეკრა.

ეტლს მოსდევდა თვით ხელმწიფე იმპერატორი, პალტოთი, პალკაფიკის ეზალეტებით, ხელმწიფეს გვერდით მიდიოდა უელის პრინცი და ამათ უკან-კი გრაფი ვარანცოვ-დამკოვი, გენერალი ჩერევენი, რიხტერი, დიდნი მთავარნი, და ამაღა სულ ბოლოს მოდიოდნენ ექვს და რვა ცხენიანი შავი ეტლები, რომელშიაც ბრძანდებოდნენ დაქვრივებული იმპერატრიცა მარიამ თეოდორეს ასული, უმაღლესად სახელწოდებული საძლო, ალექსანდრა თეოდორეს ასული და სხვანი დიდნი მთავრინანი. მთელს გზაზედ სამხედრო მუსიკა უკრავდა. როდესაც სამგლოვიარო ეტლი ტაძართან მოვიდა, კუბო გადმოიღეს ხელმწიფე იმპერატორმა და სამეფო გვარეულობის წევრთ და შესვენეს ეკლესიაში. კუბოს თავი რვა ფლიგელ-ადიუტანტმა ახადა და დანიშნულ ადგილას დაასვენა. ამის შემდეგ მიტროპოლიტმა პალლადიმ სხვა სამღვდელეობის თან-მახურებით პანაშვიდი გარდაიხადა და სახარებას კითხვა დაიწყო. პანაშვიდი მესამე საათზედ გაათავა. კუბოსთან მუღმივი მორიგობა დაწესებული.

7 ნოემბერი

პეტერბურგი. დღეს, 7 ნოემბერს, დიდის 10^{1/2} საათზე, ტინიდგან სამჯერ გაისრულეს ზარბაზანი და ამით აუწყეს იმპერატორის ალექსანდრე ალექსანდრის ძის გვამის დასაფლავების ამბავი. პეტრე-პავლეს საკრებულო ტაძარში შეიკრიბნენ იმპერატორის სასლობა, უცხო ქვეყნელნი სტუმრები, მეფენი: დანიისა, საბერძნეთისა

და სერბიისა, გერმანიიდან მოსული პრინცი ჭინჩისი შრუსიისა, ავსტრიიდან—დუკი კარლ-ლოუდვიგი, იტალიიდან—უელის პრინცი და დუკი იორჯისა, ესპანინიიდან—დუკი ალბა, ძმა უმაღლესად სასულთნის სასმელისა, დიდა დუკი ჭინჩისისა, მეუღლე დიდის მთავრისა მანჩი ალექსანდრეს ასულისა, დუკი საქსონ-გობურგ-გოტისა, რუმინიის მემკვიდრე პრინცი, პრინცი: ბავარიისა, ვინტერბურგისა და გერმანიის სხვათა სამეფოთა; პრინცი სიმიისა, საფრანგეთის წარმომადგენელი, რომელთაც ჭმეთაურობდა უმთავრესის შტაბის უფროსი გენერალი ბუაღუარი, უცხო ქვეყნის იმ ჯარების წარმომადგენელი, რომელთა შეთადრ განსვენებული ხელმწიფე ითვლებოდა, სასახლის მოხელენი, დიდებულნი, გენერლები, სადიპლომატიო კორპუსი, ამალანი, თავად-აზნაურების წინამძღვლენი, გუბერნატორები და ვაჭრების წარმომადგენელი.

ჯარებმა დანიშნული ადგილი დაიჭირეს. ხელმწიფე იმპერატორი, დედოფალი, უცხო ქვეყნების მეთვანი, უცხო ქვეყნელი პრინციები, დიდი მთავრები და დიდი მთავრინები საკრებულთა ტაძარში რომ მოხვდნენ, წინ მიეგებნენ პეტრობურგის მიტროპოლიტი და უწმიდესის სინოდის წევრნი, ჯარითა და ნათლის წყლით, რომელსაც ანდრეძის აკობა დასრულდა უმაღლესს კავშიტ ნაშთს უკანასკნელად თავიანი სტეს, შემდეგ მისი უდიდებულესობის ამალის ჯარ გენერალ-მაიორმა გუბოს საფარველი ახადეს და საკურთხეველში შეიტანეს, ჯარ გენერალ-ადიუტანტმა გი გუბოს სასურჯო მოიტანეს, ხელმწიფემ გუბოში პორთიერი ჩაატანა. რომელსაც გუბოს სასურჯო დამატკეს, გუბოს ასწავს ხელმწიფე იმპერატორმა, უცხო ქვეყნების პრინციებმა, სამეფო გვარეულობის წევრებმა, მინისტრმა სასლთ-ხუცესმა, გენერალ-ადიუტანტებმა და სასახლის უმთავრესმა მოხელეებმა და მიტროპოლიტის წინამძღვლლობით გუბო მისაგენეს ტაძარშივე მომზადებულს სამარხსთან. ჩამოლოცვის შემდეგ გუბო შიგ ჩასვენეს. ჯარებმა სრულა ასტენეს. პეტრობურგის ციხისა და სხვა ადგილების ყოველ ზარ-ზარნიდან ექვს-ექვს ჯერ გაისროლეს. პეტრე შავლის ციხის დროშის ტარზედ, სამკლავიარო ბანიადის მაგივრად, ხეულებრივი დროშა ამართეს.

პეტრობურგი. დამატბანი დასაფლავების დროს ანსკუულ წეს-რიგისა: ხელმწიფე იმპერატორი, დაქვრივებული იმპერატრიცა, უმაღლესად სასულთნის სასმელ და დიდი მთავრისა ოღვა ალექსანდრეს ასული ერთად მოხვდნენ დასაფლავებაზედ შავად შემოსილი

გულით. ტაძარში სიმპერატორთა გვარეულობის მარტენა მხარეს, იდგნენ უცხო ქვეყნების წარმომადგენელი, ხელმწიფისა და დედოფლის შემდეგ იდგნენ სამეფო გვარეულობის წევრნი და მეტევი უცხო ქვეყნის სტუმრები. სამარე შიგნიდან უწავლებით იყო შემკული, კუბელები შემდეგ სასახლად მლოცველებს დაუბოგდებოდათ, კუბო პირველად თარხა გადათარხებულს ამდლებულს ადგილზედ დასვენეს, შემდეგ ჯარის ჯარგენადრემ, იმ რაშებოს თვდებულმა და ვანშისტრებმა, რომელთაც შეთადრ ითვლებოდა განსვენებული იმპერატორი, კუბო ტილდობით სპილენძის ყუთში ჩასვენეს და ორი კლიტით დაჭკეტეს. კერძის გვირგვინების შემტესობა, ტაძარშივე სვეტებზედ ჩამოჰკიდეს. სულ 900 გვირგვინზედ მეტი იყო და ჭდარდა მილიონი მანეთი. გერმანიის იმპერატორისაგან გამოგზავნილი გვირგვინი წირვის დროს გუბოსთან იდა. საშენიარით და სიდიდით უფრო საფრანგეთის გვირგვინები განიხილდა. ხელმწიფე იმპერატორი ტაძრიდან დიდ მთავარ მიხეილ ნიკოლოზის ძესთან ერთად დაბრუნდა, დედოფალი-გი უმაღლესად სასულთნის სასმელისა და დიდი მთავრისა ოღვა ალექსანდრეს ასულთან ერთად.

საკრებულთა ტაძრის წინ საბატო დაჯარად იდგლები-გვარდიის გუსართა პოლკი, რომელთაც იმპერატორი მიესალმა. ხელმწიფე იმპერატორი წასაბრძანებლად რომ ემზადებოდა, სამხედრო მუსიკამ საკრისა-გალობელი დაუგრა. ციხის გასაკლთან ხელმწიფის დასახვედრად საბატო დაჯარად დაუენეს ლეიბ-გვარდიის პოლკი. ქუჩები ხალხით სასუსა. მოღრუბლული ტარისა, მაგრამ გი არა სწვიმს.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

1 ნოემბერი

პეტრობურგი. სატანტო დედა-ქალაქის ქუჩებში იმპერატორი ალექსანდრე III დასაფლავების დროს-თვის სამგლოვიარო სახე მიიღო; ყველაზედ მდიდრული სამგლოვიარო მორთულობა ნევის პროსპექტსა და იმ გზასა აქვს, რომელზედაც უნდა გაიაროს კორტეჟი: სახლები შავით არის შემოსილი, სამგლოვიარო პირამიდები და სვეტები ამართული;

მისი უდიდებულესობის კაბინეტის სასახლე მთლად შავით არის აფენილი. საელოების სახლებზედ ბაი-რალები ნახევრად ჩამოშვებულია. დილიდგან დაწყებული დღეს პეტერბურგის ქუჩებზედ არა ჩვეულებრივი მოძრაობაა; ყველა მოწადინებული იყო სახლების სარკმლებთანა და ტროტუარებზედ ალაგი დაეჭირა; ქუჩის ფარნები შავებში ჰბეჭუტავდა; ქუჩებზედ ქვიშა და ნაძვის შტოები დაყრილი. 10 საათზე კორტეჟი ნიკოლაევის სადგურიდგან დაძრა და 4 ვერსზედ იყო გაშლილი. კორტეჟში ნაწილი გვარდიისა, ყველა დაწესებულებათა წარმომადგენელი, დიდებულნი და მინისტრები იღებდნენ მონაწილეობას. მეორე საათზედ პანაშვიდი გადიხადეს პეტრე-პავლეს ტაძარში, რის შემდეგაც ხელმწიფე იმპერატორი ანიჰკოვის სასახლეში მიბრძანდა. სასახლესთან დიდძალი ხალხია.

31 ოქტომბერს, როდესაც ხელმწიფე იმპერატორი კრემლის დიდ სასახლიდან მთავარ-ანგელოზის ტაძრისკენ მიბრძანდებოდა, მიჰმართა მოსკოვის თავადაზნაურობას, ვაჭრებს, მთავრობისა და საზოგადო დაწესებულებათა წარმომადგენლებს და სთქვა: «სამწუხარო და საძნელოა ჩემთვის ესლა ყოფნა მოსკოვში, რომელიც ჩემს დაუფიწყარს მამას ისე გულწრფელად უყვარდა; მაგრამ იმპერატრიცასი და ჩემი მანუკეშებელია ლოცვა და ის ცრემლები, რომელსაც მთელი რუსეთი აფრქვევს ამ განსაცდელის ჟამს. შევედრი უფალს, რათა მან მომანიჭოს ძალა ისევე ემსახურო ჩვენს საყვარელს სამშობლოს, როგორც ემსახურა განსვენებული მამაჩემი, და მისგანვე ნაჩვენებ ბრწყინვალე და სხივოსანს გზაზე წარემართო იგი.»

* *

პეტერბურგი. ხელმწიფე იმპერატორისა და დიდის მთავრინას ალექსანდრა თეოდორეს ასულის ქორწინების საღმრთო სასახლეში დღეს საზამთრო სასახლეში შეიკრიბებინა: წარჩინებული სამღვდლოება, უწარჩინებულესნი დიდებულნი, უმაღლესნი კარისკაცი, გენერლობა, შტაბისა და ობერ-აუდიტორები, სადიპლომატიო კორპუსი, და საპატიო სოფდაგრები. დამსწრეთა რიცხვში არიან, მეფენი: დანიისა და საბერძნეთისა, დიდი დუკი ჰესენისა, დუკი საკსონ-

კობურგოგტისა, პრინცები: ვალიისა, რუმინისა, დანიისა და ბადენისა და ბადენის, ბერძენთა მეფის ძე, დუკი იორკისა, პრინცი ჰენრიხ პრუსიისა. ჯვარის წერის შემდეგ მათნი იმპერატორებითნი უდიდებულესობანი საღმრთო სასახლეში ეტლით წაბრძანდებიან ყაზანის საკრებულო ტაძარში და მცირე პარაკლისის შემდეგ მიბრძანდებიან ანიჰკოვის სასახლეში.

* *

ხელმწიფე იმპერატორის ნებართვით, როგორც იციან მკითხველებმა, მთელს რუსეთში განსვენებულის ხელმწიფის ძეგლის დასადგმელად ფული იკრიბება. «Рус. Жизнь.» ამბობს:

«კარგი იქნება, ისეთი რამ ძეგლი დავდგათ, რომ არც დრო-ქამმა და არც სხვა რაიმე გარემოებამ არ აღგავოს იგი დედა-მიწის ზურგიდანაო, ამისთანა ძეგლად სამართლიანად ის უნდა ჩავთვალოთ, თუ განსვენებულის სახსოვრად მთელს რუსეთში ყველა წოდებისთვის საერთო საველდებულო განათლება იქნება შემოღებული, რომლისთვისაც მთავრობას დასჭირდება 15—35 მილიონი მანეთიო. ამ ფულს ადვილად ვიშოვიო, თუ შემოსავლის კვალობაზედ გაწერილი გადასახადი შემოღებულ იქმნა ჩვენში. ამ აზრის განხორციელებას უნდა ისწრაფოდეს ყოველი განათლებული და ნამდვილი მამული შეილიო.»

სწორედ რომ კარგი საშუალება უპოვნია რუსულს გაზნეთს განსვენებულ იმპერატორის სახელის უკვდავ საყოფელად.

* *

«Москов. Вѣдом.» სიტყვით, სახელმწიფო საბჭო ამ დღეებში განიხილავს მოხსენებას იმის შესახებ, რომ 1895 წლიდგან კრედიტის 500,000 მანეთი მოეპატოს ქალაქისა და სოფლის სამღვდლოების ჯამაგირებისათვის.

ღმერთმა ქმნას, რომ ჩვენს საქსარბოოსის სამღვდლოებას რამე რგებოდეს ამ დანიშნული ფულებიდან.

* *

ჩვენ ნამდვილად შევიტყუეთ, რომ სამეგრელოს სამღვდლოების კრება დანიშნულია 22 და 23 ამა ნოემბერს. ამ კრებაზე დეპუტატებს, გარდა მორიგი ს-სწავლებლის საქმეთა გარჩევისა, მსჯელობა ექნებათ სასწავლებლისათვის სახლის აშენებაზე და მისთვის ფულების შეგროვებაზე.

* *

პეტერბურგის გუბერნიის უკუჯა კრების სკოლებში განზრახვა აქვსთ შეადგინონ მკალაბულოთა გუნდი, რომ ეს გუნდი გალობდეს სოფლის ადგილობრივ ტანკებში კვირე-უქმე დღეებში.

* *

ვაზთებიდამ ეიცით, რომ მოსკოვში ორთქლით მატარებლები დაეჯახნენ ერთმანეთს, ვაგონები დაიშლნენ და რამდენიმე პირი დაიხოცა და ზოგნიც დაშავდნენ. თურმე ერთ ამ მატარებლის პირველ კლასის ვაგონში ბრძანებულა სინოდის ობერ-პროკურორი კ. პ. პობედონოსცევი, რომელსაც სრულებით არა დაშავებია რა.

* *

ფოთის საკათედრო სობორის დიაკონის გიორგი გვეგვიკორისაგან ჩვენ მივიღეთ შემდეგი წერილი:

მამაო რედაქტორო!

ქ. ფოთში ნაცნობ მეგობართა შორის გაკმათე სელის მონაწილე და ორასამდე ქართულ-რუსული წიგნი შეკრებიე, რომლებიც გადაკრევი მარტვილის სამაგალითო ორკლასიან სამკრელო სკოლის გამგეს ბ-ნ ბობახიძეს, რომელიც, იმედია, ამ წიგნებს გააკრელებს ხალხში წასაყითხად და შემდეგ ამ წიგნებს დაიტანს ისევე წიგნთსაცავში. ამასთანავე კვლად ვრაცხ უგულისთავსი მადლობა გამოუცხადო უკუჯა იმათ, ვინც სელი გამამართა ამ კეთილ საქმეში და თავისი წყალობა არ დაიშურა. ვასურვებ, რომ ამ ქველ-მამკმედთ მიზამკვლნი ადამსხენდნენ და ქვეყნის გულისმეტკევათა მხრუნკვლობით სამეგრელოს უკუჯა გუთხეში დაარსებულაიფოს სამკითხველო და წიგნთ-საცავები.

მთელი დასავლეთის საქართველოს სამღვდლოების წარმომადგენელთა კრება ქ. ქუთაისში. *)

უკანასკნელს სხდომაზე სამეგრელოს ეპარქიის ზოგიერთმა დეპუტატებმა მოსთხოვეს თამჯდომარეს, რომ მას წაეკითხა ის თხოვნა, რომელიც ბებურიშვილის მეუღლისაგან იყო გამოგზავნილი კრების სახელზე. თავმჯდომარემ წაიკითხა ხსენებული თხოვნა. ბებურიშვილის მქვრივი აცხადებდა თავის თხოვნაში, რომ ქუთაისში, საფორჩხიის ეკლესიის მანლობლად მაქვს სახლი და ეზოო, რომელსაც მივჭყდი სამჯდელოებას სემინარიისათვის თექვსმეტი ათას მანეთადო, სახლი ისეთი არისო, აცხადებდა მთხოვნელი, რომ სამჯდელოებას ბევრი ადარაფერი დასჭირდება ხსენებული სახლის გადასაკეთებლად, რომ სემინარიის შენობად გამოდგესო და ამიტომ სამჯდელოება მეტად მოგებული დარჩებაო. თორმეტიოდე ბლადოჩინ-დეპუტატნი სამეგრელოდან და გურიიდან დიდს სურვილს აცხადებდენ, რომ ხსენებული შენობა თავისი ეზოთი ეყიდა სამჯდელოებას, მაგრამ ნამეტანი ნაწილი დეპუტატებისა კი წინააღმდეგი იყო ამ აზრისა. თავმჯდომარე დაეკითხა კრებას: აქვს თუ არა სამჯდელოებას ფულები ამ სახლის სასყიდლად? ზემოხსენებული დეპუტატები აცხადებენ: ჩვენ ერთი გრომიც არა გვაქვს ამ სახლის სასყიდლად, მაგრამ ჩვენ დავადგინოთ მისი ყიდვა და უწმიდესი სინოდი იყიდისო... იმერეთის ეპარქიის სამჯდელოების დეპუტატებმა გამოუცხადეს სამეგრელოს ეპარქიის სამჯდელოების წარმომადგენელთ, რომ ადგილი სემინარიისათვის შენობის ასაგებად უკვე გამოჩრეულია და სხვა ადგილის შეძენა საჭირო აღარ არის. ამ ადგილისთვის არც ფულებია საჭირო და, თუ გსურთ, შეგიძლიათ ამ ადგილით ისარგებლოთ, და თუ თქვენ ეს ადგილი არ მოგწონთ, სადაც გნებავსთ, იქ გამოიჩინეთ ადგილი და ფულებიც თქვენ მიეცითო...

*) იხ. «მწეგმია»-ს № 20 1894 წ.

დაბოლოს წაიკითხეს შედგენილი ქურნა-
 ლები იმ კითხვების შესახებ, რომლებზედაც
 კრებას მსჯელობა ჰქონდა და რომელთა შესა-
 ნებ დეპუტატებმა თავისი გარდაწყვეტილება
 დაადგინეს; უველა დეპუტატებმა მოიწონეს
 ქურნალები და მზად იყვნენ ხელი მოეწერათ.
 ამ დროს დეპუტატმა ბლად. დეკანოზმა გიორგი
 ბერიძემ სთხოვა კრებას, რომ ადგილის გამორ-
 ჩევა სას კლიერო სემინარიის შენობის ასაგებად
 მიენდოთ ადგილობრივ მღვდელ-მთავრებს და
 ამ კითხვის შესახებ დანიშნული კომისიის
 წევრთა აღრჩევის გამო შედგენილი ქურნალი
 გაუქმდესო. მ. ბერიძის სიტყვის გამო საშინელი
 ხმაურობა ასტყდა კრებაზე სამეგრელოის ეპარ-
 ქიის სამღვდელთა დეპუტატების მიერ. სა-
 მეგრელოის და ოზურგეთის სამღვდელთა
 ათიოდე დეპუტატი ამ აზრის წინააღმდეგნი
 იყვნენ და თხოვილობდნენ, რომ სხენებუელი
 კომისიის წევრებს მისცემოდათ სრული უფლება
 სემინარიის სახლის ასაშენებელი ადგილის გა-
 მორჩევის შესახებ. იმერეთის სამღვდელთა
 დეპუტატები და გურია-სამეგრელოის ეპარქიის
 დეპუტატებიც ოცამდის ამ აზრის წინააღმდეგნი
 განდენ. ბევრი ეცადა თავმჯდომარე კრებისა,
 რომ დეპუტატები როგორმე შეთანხმებულ იყვნენ
 და რაიმე უწყსოება და უთანხმოება არ ჩამო-
 ვარდნილიყო მათში, მაგრამ ეს ძმური რჩევა
 არ მიიღო გურია-სამეგრელოს 10 ბლადოჩინ-
 დეპუტატებმა, მათ უარი განაცხადეს კრების
 ქურნალებზე ხელის მოწერისა და კრებიდამ
 გავიდნენ. მათ თან გაიყოფიეს რამოდენიმე
 დეპუტატი მღვდელნი. დანარჩენმა დეპუტატებ-
 მა ხელი მოაწერეს ქურნალებს. როდესაც კრება
 დაიხურა და თავმჯდომარე და დეპუტატები შინ
 მიდიოდნენ, ზემო აღნიშნულმა 15 ბლადოჩინ-
 დეპუტატებმა სთხოვეს თავმჯდომარეს, რომ იგი
 კრების დარბაზში დაბრუნებულყო. თავმჯდო-
 მარემ აღასრულა მათი თხოვნა. შევიდა თუ არა
 თავმჯდომარე დარბაზში, 15 ბლადოჩინ-დეპუ-
 ტატებმა მისცეს თავმჯდომარეს შემდეგი შინაარ-
 სის განცხადება: თავმჯდომარემ არ მისცა კრებას
 ნება მსჯელობა ჰქონებოდათ სემინარიის სახლას ასაშე-
 ნებელი ადგილის გამოჩევის შესახებ, ბლადოს მოგვრა

ნება, მაგრამ როდესაც ქურნალი შეკადრებთ კამისიის
 წევრთა აღრჩევის შესახებ, დეპუტატებმა ხელი არ
 მოაწერეს და თავმჯდომარემ ძალა არ ისმა, რომ
 უველა დეპუტატებისათვის ხელი მოეწერებინა ამ
 ქურნალსო. თავმჯდომარემ კენჭი ჩამოუტარა დეკანო-
 ზებს მ. მ. გ. ცაგარეიშვილს და ი. ჭეიშვილს მათ
 უნებურად და შეუტეობლად; ჩვენ ერთხმად გავსურდა
 აკკრჩია უკენით დეკანოზი გ. ცაგარეიშვილი სასუ-
 ლიერო სემინარიის სამმართველოის წევრად, მაგრამ
 თავმჯდომარემ განაცხადა: „თუ სხვა კანდიდატებზე იქმნა
 კენჭის ყრა, იმასაც უნდა ჩამოუტაროს კენჭიო». მიმ-
 სჯდრე ამ უწყსოებისა, ჩვენ კრების არც ერთ ქურნალზე
 ხელს არ ვაწერთ და ითხოვდენ, რომ მათი განცხადება
 კრების ქურნალთან წაქედგინა, სადაც ჯერ იყო.

სხენებუელი განცხადება მოითხოვა დეპუ-
 ტატმა მღვდელმა, სემინარიის კურსოვნიკმა,
 თოთიბაძემ და თავის მხრით შემდეგი აზრი
 დაუმატა: ამ განცხადებაში აღნიშნულ უწყსოებათა მე,
 ჩემის მხრით, უმატებ, დაწერა თავის ხელით მამა
 თოთიბაძემ, შემდეგ: სემინარიის სამმართველოის
 წევრების თანხმდებლობაზე ორ კანდიდატზე კენჭის ყრის
 დროს არ დასწრებია ორი დეპუტატი, რომელნიც
 შემოვიდნენ კრებაზე მესამე კანდიდატის აღრჩევის დროს
 და მიიღეს მონაწილეობა კენჭის ყრაში და
 თავმჯდომარემ არ დაითხოვა ისინი, რომ მესამე
 კანდიდატის კენჭის ყრაშიც არ მიიღეს მონაწილეობა.

თავმჯდომარემ კრების უველა ქურნალები
 ზემოხსენებული განცხადებით და თავის მოხსე-
 ნებით წარუდგინა მის ყოველად უსამღვდელოე-
 სობას, იმერეთის ეპისკოპოსს გაბრიელს. მათმა
 მეუფებამ, შემდეგ ქურნალების განხილვისა,
 სრულიად გაუქმა კრების უველა დადგენილო-
 ბანი, ვინაიდან გურია-სამეგრელოის ეპარქიის
 უმრავლეს დეპუტატებს ჯეროვანი რწმუნება
 არა ჰქონდათ სამღვდელთა ეპისკოპოსს, და ამ გარე-
 მოებისათვის კი ურადდება არ მიექცა კრების
 დროებით თავმჯდომარეს ბლად. დეკანოზს მ.
 ი. ვაცაძეს, რომელიმაც შეადგინა დეპუტატების
 სია და რომელიმაც მოახდინა კენჭის ყრა კრების
 თავმჯდომარის აღსარჩევად. გურია-სამეგრე-
 ლოის სამღვდელთა წარმომადგენელთა
 უმეტესი ნაწილი იყვნენ ბლადოჩინები, რომ

მეღნიც გამოცხადდენ დეპუტატებად და განაცხადეს, რომ ჩვენ უოვლად სამღვდელო გრიგორი ეპისკოპოსის მოწერილობის ძალით ვართ დეპუტატად მოწვეულნი. მაგრამ ეს სარწმუნო არ იყო. მართალია, უოვლად სამღვდელო მისწერდა ბლადიმირებს, რომ შეგიძლიათ თქვენც იქმნეთ აღრჩეულნი დეპუტატებადო, მაგრამ ეს იმას კი არ ნიშნავს, ჩემი მოწერილობა დაიკავთ ხელში და წადით კრებაზე დეპუტატადო! არა, თუ სამღვდელოება აღგირჩევთ, მაშინ წადითო. უვლამ უნდა იცოდეს, რომ დეპუტატებს უოვლად სამღვდელო კი არ ირჩევს, არამედ სამღვდელოება.

აი ასე უნაყოფოდ დასრულდა ქუთაისის სემინარიის საქმეების გამო სამღვდელოების პირველი კრება და ეს იმის ბრალია, რომ უმეტესი ნაწილი დეპუტატებისა სიხარულით მობიან კრებაზე, მაგრამ ის კი არ იციან, თუ როგორ იმოქმედონ კრებაზე, რადგან მათ წაგითხული არა აქვსთ სამღვდელოების კრებათა წესდებულებანი და ამ წესდებულებათა ძუნღების განმარტებანი, სხვა და-სხვა დროს მოხდენილნი უწმ. სინოდის მიერ და გამოცხადებულნი უქაზები სამღვდელოების საცნობელად და სახელმძღვანელოდ.

ესლა ხელმეორედ უნდა მოხდეს სამღვდელოების კრება ორივე ეპარქიაში ქუთაისის სასულიერო სემინარიის საქმეებისა გამო, მაგრამ ცაღ-ცაღკე. ვნახათ რას იტყვიან ახალს და რა უკეთეს წყაროებს აღმოაჩინენ.

უოველივე ამის შემდეგ მკითხველი დარწმუნდება, რომ ორმოცი ათასი მანეთის შეწირვა სამღვდელოების მხრით სემინარიის სასარგებლოდ და სხვა-და-სხვა მჭევრმეტყველობა დეპუტატებისა საერო ქურნად-გაზეთების გამოგონება არის და არა ხამდვილი ამბავი.

და ბოლოს სულით და გულით ვურჩევთ სამღვდელოების დეპუტატებს ისარგებლონ სამღვდელოების კრებათა უფლებებით და საზოგადოებას დაუმტკიცონ, რომ მათთაც შეუძლიათ თავიანთ საქმეებზე მსჯელობა. ამისათვის მარტო ხმამაღა დაჰარაკი და «ორატორობა» კი არ არის საჭირო, არამედ აუცილებლად საჭიროა კანონების ცოდნა და შეგნება, რომ თითოეული დეპუტატის მსჯელობა ეთანხმებოდეს სამღვდელოების კრებათა წესდებულებას და კანონმდებლობას.

დამსწრე.

მწარე ფიქრები.

ერთი თვე მომწყდარი ვიყავით ჩვენს სამშობლო ქვეყანას. ძვირათ ვტყობილობდით ორი ათასი ვერსის სიშორეზე ჩვენი საქართველოს ცხოვრების ამბებს და ჩვენი ლიტერატორების მოღვაწეობის სასიხარულო ამბებს. სადაც კი ჩამოვარდებოდა საუბარი ჩვენ გაზეთებზე და ჩვენს „პუბლიცისტებზე“, რაც შეიძლებოდა, ეაქებდით და ვადიდებდით მათ. დაშორებულნი აღვილიდამ რალაცა უფრო გიყვარს ყველა შენიანი და პატრესა სცემ ცოტა მშრომელსაც. მოვედი ჩემს სამშობლოში. მივდექი გაზეთების დახვებულნი ნომრების გადახედვას და, ვაი, რა დანიხა ჩემა თვალებმა! ვაი რა შევითყვე! ნაცვლად საქმეზედ ლაპარაკისა რა ჩხირ-კედელაობა, რა წყლის ნაყვა, რა ძვირფასი დროს დაკარგვა! ღკერთო, რამდენი უწერიათ, რამდენი უშრომიათ და რამდენი უკანებიათ ერთმანეთი? მერმე არ იტყვიოთ რაზე? „ალიარებს“ უნდა ითქმოდეს, თუ „გალიარებო“. ამ კითხვის განმარტებაზე დაქანცულან და დალალულან ჩვენი საუკეთესო მუშაკნი. ერთი გუნდი მოღვაწეთა რომ ამ აღაჩა-გადაჩაბას განმარტებით აქრელებენ გაზეთებს და მკითხველებს აფრთხობენ უშვერი დანძღვა-გინებით, მეორე გუნდი იაპონელებივით თავ-გამეტებით იბრძოდენ და ამტკიცებდენ, რომ ქვა-გუნდა აკაკიმ კი არა სიმონოვიჩმა აღმოაჩინაო!... მერე რაო? რაო და გავკეთდით და ავშენდით, თუ დავამტკიცეთ, რომ გადაჩაბა ითქმის და ქვა-გუნდა აკაკიზე წინ სიმონოვიჩმა აღმოაჩინაო!... ამის მეტი აღარა გვაკლია რა!..

უნებლიეთ მაგონდება სენები, რომელთაც ასამართლებდენ ქუთაისის ოლქის სასამართლოში ბეროში ამბოხების ჩადენისათვის. მოსამართლეები რომ ღარსების ახდას და ციხბირში გაგზავნას უკითხავდენ დამნაშავეთ, ისინი მსაჯულთა საყვლოებაზე დაკრებულ ბრკყვიალა სირმებს შესცქეროდენ და მით სიამოვნებდენ. მათი ყურადღება თითქმის ამ სირმებზე იყო მიქცეული. ველური ხალხის ყურადღებას, რასაკვირველია, უოველთვის გარეგნობა იქცევს და არა გონიერული მსჯელობა. მაგრამ ნუ თუ კიდევ ველური ვართ?.. არა, ველურს რა გვიგავს, მაგრამ ყველა ეს გვემართება იმ როკაპისგან, რომელიც სთესავს ჩვენ ში ბოროტებას. გადავიმლის გაზეთის

ფურცლებს იმ მიზნით, რომ მწერლები ერთი მეორეს გადაჰქიდონ და გადაამტეროს. ერთი მეორე ლანძღონ, და თათხონ, ყველა კაცს ნაკლულუკანება გამოაშკარაოს, თუ არ არის, მაიგონოს, შეთხზას და თვითან კი ყველაზე უმანკოთ გამოვიდეს. ახას ვერ მიმხვდარან ჩვენი მწერლები, ამისთანა ერაკობა ვერ შეუტყვიათ როკაპისა და ეჩხებთან ერთმანეთს სრულებით უბრალო კითხვებისა გამო... სწორედ დიდი სამწუხარო და სატირალია ამისთანა მოვლენა ჩვენითვის მეცხრამეტე საუკუნის დასასრულს...

* *

შველას კარგად ახსოვს, რომ წინანდელ დროში ჩვენს მონასტრებში ვარდა ღვთის ვედრებისა და სამაახურისა, სხვა ბევრ სასარგებლო საქმეებსაც აკეთებდნენ. რომელ მონასტერშიაც უნდა მისულიყავი, ყოველგან შევეძლო მოგვაოებია ამ მონასტერში მცხოვრებ ბერთაგან გაკეთებულ სხვა-და სხვანივთები: ჯვრები, ხატები და სხვები. ჩვენ კიდევ კარგად გვახსოვს გელათის მონასტრის ერთი ბერი, რომელიც აკეთებდა ჯვრებს; ამ ჯვრებზე ხელოვნურად იყო ჩუქურთმით ამოჭრილი თორმეტი საუფლო ღვთისწილი. ღვთის ჩვენს მონასტრებში მსგავს ხელოვნებას ვეღარ ვხედავთ. ჩვენი მონასტრები სწორედ ფუტკრების დაუსტებულ სკებს ემსგავსება, რომლებშიაც, სკებსა, მხოლოდ ორიოდ სამიოდე ფუტკარი დალაღეს კიდევ და თავლი შემოაღვეს! საზოგადოება ბრალსა სდებს ჩვენი მონასტრების გამგეთ, რომ ეს მონასტრები ღვთის ასე დაძაბუნებულან, მაგრამ დახმარებას კი სრულებით არაფერ ფიქრობს. ნუ დაივიწყებთ, რომ ძველ დროში ჩვენი მონასტრები უიეტეს ძალღანეს საზოგადოებისა და სამღვდლოებისაგან იღებდა და ეხლაც ასევე უნდა იქმნეს, თუ გვსურს ჩვენი მონასტრების წარმატება. ფუტკრები მხოლოდ მაშინ ავსებენ თავლით ფიქრებს, როცა ბევრი ყვაილია და მათთან ბუნებაც ხელს უწყობს მათ. ესევე შეგვიძლია ვსაქვათ ჩვენი მონასტრების შესახებაც...

* *

სწორეთ საკვირველ მსჯელობას შეხედება ხშირად კაცი ზოკიერთ ქურთალ-გახეთებში. აი რას ვკითხულობთ გაზეთ «ივერია»-ში:

ქალების სამკველო სკოლის დამაარსებელმა ტატიშვილმა, რომელიც თავმჯდომარეა გურჯაან-სამეგრელო

საკმატეო ხ.მოსწავლო საბჭოს განუყოფილებისა, დაგულა გუჩიას ბლადონანებს: მოახდინეთ სამღვდლოების კრება ცალკე-ცალკე საბლადონანოებში და მოილაზრავეთ, რომ ოზურგეთის დედათა სამკველო სასწავლებლის გასაარკვლასთანებლად რაიმე წყრო აღმოუჩინონ. სამწუხაროდ, ბლადონანებისაგან ამ კეთილ და სასარგებლო საქმის შესახებ ჟურნალშით არავითარნი მასუხი არ მოსულა. მხოლოდ ოზურგეთის ბლადონანმა მ. ა. თახაძემ მაქცაა ამ საქმეს ჟურნალსა უუარადლება და სექტემბრის 16 შეკრება სამღვდლოება. განუმარტა რა დიდათ საჭარბა მათ შვილთათვის ორკლასიანი დედათა სასწავლებელი და სთხვა—ამ კეთილ საქმისათვის არ დაიშურნ და დრამას ფულადგან გადასდონ ორ-ორი შროტენტი. თუმცა ჩვენს სამღვდლოებას დრამის ფულებიდან ისეც ცოტა რჩება თავისთვინ, მაგრამ მინც მ. ბლადონანს სრული თანხმობა გამოუტყნადეს. მ. ბლადონანმა სამღვდლოებას თანაგრძნობისათვის მადლობა მოახსენა და თან დასძინა: რადგან მარტო ერთს საბლადონანში დრამის ფულით შეგროვილი ორ-ორი შროტენტი დადს ვერას შეადგენს და ვერც სკოლის საბჭოს გაუძღვება, მაგნაა სჯობდეს, რომ სხვა წყროც მოუძებნეთ ამ სასწავლებელს: 1) ქართულს ენაზედ არ მოიხარება მღვდლოთათვის სასკლემდგანელი წიგნი, (1) რის გამოც ბევრა ჩვენი მღვდლო დადს გაჭირებებისა ჩავადნაილი და წესაყად ვერ ასრულებს წიგნა-ლექვას. ამიტომ კომპიტი დაარსდეს მცოდნე მღვდლოთაგან, (სად? ოზურგეთში?) და დაეკლას შედგენა წიგნებისა და დასტამბავ; სოლოკრებაში შემადგომლს მისუყოლად უსამღვდლოესობის, გუჩიას-სამეგრელოს ეპისკოპოსის გრაგორის წინაშე, რათა ყველა ეკლესიები გაღვებულა გახადოს—შეიძინონ ხსენებული წიგნება და შეიკავალა აქედგან გადაისადოს ოზურგეთის დედათა სამკველო სკოლის სასარგებლოდ. 2) ვინაიდან უმეტესობამ ჩვენი სამღვდლოებისამ არ იცის განჩინარად და ჩიგანად შედგენა სხვა-და-სხვა მოწმობისა, (!!!?) ამიტომ დასტამბონ ბლანკები, დაურვიდეს მთელს გუჩიას სამღვდლოებსა, ამით მოწმობაში აიღონ სოლოკე თიხი აბაზა (?) და ეს შემოსავლიც ხსენებული სკოლის სასარგებლოდ გადაიდოს. იმედია, ეპისკოპოსი ჟურნალს უუარადლებას მაქცევს ამას, მით უმეტეს, რომ თვითონვე სუქს ზემოსხენებული სასწავლებელი გაუმჯობესოს, და როგორც გავიკე, განზრახვა აქვს: ორსანი თუმანი შესწიროს.

კრება სიამოვნებით დასთანხმდა მ. ბლადონანის წინადადებას. როგორც სედავთ, ამ კრებამ მშენიერ

მაგალითი უჩვენებს სხვა გურობის საბლადონინო მდგდლებს. (!? x!) ესეა, იმედა, ისინიგ მიჭამევენ ამ კრების მაგალითს და ამ სასწავლებლას სასარგებლოდ აჩახ დაიშურებენ.

ნუ თუ ყველა საბლალოჩინოებში შეადგენენ სახელმძღვანელოებს?!

თუ გინდათ უცხო გარდაწყვეტილება სამღვდელოების კრებისა, აი ეს არის! სამღვდელოება ნიშნავს კომისიას, რომელსაც ავალებს ისეთ სახელმძღვანელოის შედგენას მღვდელთათვის, რომ ამ სახელმძღვანელოის შემწვობით სამღვდელოებამ ყოველივე გაიგოს და არაფერი შეცდომა არ ჩაიდინოს! 14 წელიწადი კაცს გასწავლიან, ყოველივე საგანს გიმარტავენ, გიხსნიან, მრავალ სახელმძღვანელოებს გაკითხებენ და გაძლევენ ხელში, მაგრამ მაინც არა გისწავლია რა და არც გაგიგია. ესეა სოფლის რამდენიმე მღვდელს ნიშნავ, რომ იმათ ისეთი სახელმძღვანელო შეადგინონ, რომ ამ სახელმძღვანელოის შემწვობით ყოველივე შეცდომას ასცდეს!.. სწორედ უსუსური მსჯელობაა და ფუჭი იმედიც!..

* *

ეს 26 წელიწადია, რაც სამღვდელოების კრებებია შემოღებული. ამ ხნის განმავლობაში ბევრი რამ კეთილი საქმე გააკეთა ამ კრებებმა. სამღვდელოების კრებებმა წყალობით გამშვენიდა და უზრუნველ ყოფილ იქმნენ მრავალი სასულიერო სასწავლებლები. მაგრამ მიუხედავად ამანებისა, ზოგიერთნი ძლიერ ამტკიცებენ ამ კრებათა მოღვაწეობას. ასეთ მსჯელობას ეს პირნი აფუძნებენ იმ გარემოებაზე, რომ ხშირად დეპუტატნი შეცდომაში ეარდებიან და წესდებულებას გადადიანო. სამღვდელოების კრებათა შესახებ წინა დროებში გამოცემული წესდებანი, მართალია, შემდეგში მრავალ გზის ახსნილ და განმარტებულ იქმნენ, მაგრამ ეს ახსნა-განმარტება ფუჭად მიდის. უმეტესი ნაწილი დეპუტატებისა სრულებით უცხონი არიან ამ წესდებულებათა და განმარტებათა ცოდნას. ამას ცხადთ მოწმობს საქციელი ზოგიერთი დეპუტატებისა. ზოგი მათგანი ფიქრობს: თუ ხმა მადლა და დიდხანს ვილაპარაკე, წესიერი იქნებაო, მაგრამ ძლიერ მოტყუებული არის, ვინც ამას ფიქრობს!..

მართალია, ერთი საბლალოჩინო სამღვდელოების კრება სხვაა და ეპარქიის სხვა, მაგრამ სამწუხაროდ, ბლალოჩინის მამა თოხაძის მსგავს მსჯელობას მრავალნი საეპარქიო კრებებზედაც წარმოთქმენ ხოლმე... სწორეთ სამწუხაროა, განვიმეორებთ კიდევ, რომ

ენლანდელ დროის ზოგიერთ ნასწავლ დეპუტატებთ არ წაუკითხავთ სასწავლებლების წესდება და სამღვდელოების კრების შესახებ კანონმდებლობანი ერთჯერაც არ გადაუთვალეირებიათ!..

* *

ოცდა ექვსი წელიწადი სრულდება მას აქეთ, რაც სასამართლოს ახალი წესდებულება მოქმედებს და ამ დროის განმავლობაში ზოგიერთ მომრიგებელ მოსამართლეებს ჯერ კიდევ კარგად ვერ შეუგნიათ ეს კანონები. ხშირად საკვირველება ხდება. აი ფაქტები: ერთ ოლქის სასამართლოში ასამართლებდენ ექვს კაცს ერთსა და იმავე საქმის გამო. ხუთი გასამართლეს და გაგზავნეს ციხიბრში, მაგრამ მეექვსე არ დასწრებია საქმის გარჩევას ავადმყოფობისა გამო. ეს ბრალდებული მოარჩა, დანიშნეს მისი საქმე გასარჩევად. საწყალი ბრალდებული დამცველს ეძებს. მაგრამ არც ერთი ვეჭილი არ ლებულობს თავზე ამ დანაშაულის დაცვას, რადგან დარწმუნებულნი არიან, რომ მისი გამართლება შეუძლებელია. საბრალო რას თუმბობით იძლევა, მაგრამ მაინც არაფერ ჰკიდებს ხელს. დაიწყო გასამართლება. მოსამართლეები სრულიად ამართლებენ ბრალდებულს და ანთავისუფლებენ!.. იქნება სხვა რამე გარემოება აღმოჩნდა? მეტყუეთ თქვენ. სრულებით არაფერი. საქმე ეს არის, რომპირველად ხუთის გასამართლებაზე ორი წევრი რომ იყო, ისინი მეორეზე არ დასწრებიან... ან პირველები დაისაჯენ უმართლოდ და ან ეს მეექვსე დამნაშავე გამართლეს უსამართლოდ. ამას გვეუბნება ლოლიკა. მეორე ფაქტი. გინდათ ტყუვილა გარდაახდევინოთ ფულები ვისმეს? როდესაც ხუთიოდე კაცს უჩივოდეთ ფულებს, ერთი ტყუვილა ჩააყოფეთ ამ ხუთიოდ პირთან. ხუთი იტყვის: რასაც გვიჩივს ეს კაცი, მართალია, მაგრამ დროს გთხოვთ მოგვეცეთო. მოსამართლე, ორი-სამი პირისგან თუ ცნობილია საჩივარი, დაუსწრებელ პირებზედაც დასწრებულ განჩინებას ადგენს და შენს გულში რომ არაფერია, ბოქაული აღმასრულებელი ფურცლით მოგადგება სახლში! ეს ახალი კანონიაო, ბრძანებენ ზოგიერთი მოსამართლენი!..

სოფლის მღვდელი.

ორი სასწორმეტყველო შენიშვნა.

ამჟამინდელის «ივერაასა» და «კვალს» შუა ამტყდარის კამათობის შესახებ ჩემა მოწაფეებად ყოფილნი პირნი, თუ პირადათ, თუ წერილობით სხვადასხვა კუთხითგან, მეკითხებიან: ვინ მართალიაო მათში? ვის მათში ახელმძღვანელებსო ნამდვილი და ჭეშმარიტებისადმი სიყვარული და ვის პირადი ანგარიშებიო? ზოგნი შემომკითხავთაგანი კერძო საკითხებს მიყენებენ: «აღვიარების» და «ვალვიარების», «ჭკვიანის» და «ჭკუიერის» შესახებ რა აზრისა ხარო? ზოგი რას და ზოგი რას...

ყველას რომ სათვითაოთ პასუხი გავსცე, ამ წელიწადში ამის წერას მოვუნდები. ვარჩიე, ისევ ბეჭდვითი სიტყვით გავცე ყველას საერთო პასუხი. მაგრამ პირველის ორი საკითხის შესახებ რომ პასუხი დაეწერო, უნდა გადმოვაბრუნო ჩვენი მთელის ამ ხუთის წლის პუბლიცისტკა; უნდა დავახსიათო ჩვენებურის პუბლიცისტების მოღვაწეობა; უნდა მათი საპუბლიცისტო ქურჩი გადმოვატრიალო და სარჩულისაპირედ გავუხადო; უნდა «ბანკობის» ისტორია აღვადგინო მოკლედ მაინც. ოჰ, მაშინ...

ენა და შერების, მსმელისა ყურნიცა და გავლდებიან, გასთქვენ ხელოვანი ქვენანი, რომელნი ხორცთა ხვდებიან.

ამ ხელად მხოლოდ უკანასკნელ საკითხზე დავეწერ ჩემ შენიშვნას. თუ ამაზე მართებული პასუხი მივიღე, თუ, ვისიც ჯერ არს, თავისს შეცდომას საჯაროდ აღიარებს, თუ კამათობა მარტო საქმის შესახებ იქმნება და არა მკითხველების გულისგამაწყალებელი, როგორც დღეს არი, მაშინ ჩვენც გავაგრძობთ «სასწორმეტყველო შენიშვნებს», თუ არა და ამით შევწყვეთ.

ამ ყბადაღებულის სიტყვის «აღსარების», თუ «აღიარების» ფესვად ბ. სიმონიძე ასახელებს სიტყვას წება. ამისგან გამოუყვანია მას უცნაური ფორმები: ღიარება, ვალვიარება, ვალიარება, მალიარება, ულიარება, აღიარება და მისთანები.

ბ. სიმონიძე იმასაც ამტკიცებდა, ვითომც სიტყვაში ზღსაწება ზღ თავსართი როდი არისო, ისიც ფესვს ეკუთვნისო და ამიტომ პირის მაჩვენებელი კ თაეში უნდა მიერთოსო; სიტყვა სააწება კი არაფერს არ ნიშნავსო... სწორეთ აქ არის შემცდარობა ბ.

სიმონიძე და «ძალიც სწორეთ აქ მარხია». საარება თავისთავადი სიტყვა და ფარსავის ცნების სამოსელოცის ნიშნავს: აკლებას, დაცალიერებას, ვალვაკებას, ვანადგურებას, კაემანს, გაუბედურებას... რუსულათ, თუ გნებავთ опустошение-ს და მით. ეს არი ამ სიტყვის თავდაპირველი მნიშვნელობა, მოკიდეთის საგნის აღსანიშნავათ. ახლა რომ ვე სიტყვა ვადავატანოთ განყენებულ საგანზე და ვინმართ მოარაკებით ანუ მეტაფორულად, გამოვა მაგალითად, «გული საარებელი», ე. ი. გული იავარქმეული, დამძიმებული, შემეუსრული, დაკემეებული. თავისი პირდაპირი მნიშვნელობით ეს სიტყვა ათჯერაც არი ნახმარი მარტო იერემა წინასწარმეტყველას წიგნში, მაგ. «მიყსა შინა მოიწიოს სააწება თქვენზედა» (ინ. თ. 6 — 26). ისიას წიგნშიაც ორგან-სამგან არი, მაგ. «არ ისმეს ქვეყანასა შინა შენსა არცა უსამართლობა, არცა შემეუსრვა, არცა სააწება» (თ. 60 — 18). ზაქარიას წიგნში: «საარებელ იქნა სიღადე მათი»; «დაეცა ნამვი, რამეთუ დიღად სააწებულ იქმეს დღებულებანი მათნი» (თ. 11 — 2 — 3).

მეორის, მოარაკებით, მნიშვნელობით კიდევ ორ-სამგან არის ნახმარი ზიარების ლოცვაში. ლოცვანი ახლა ხელთ არ გვაქვს, მაგრამ კარგათ მახსოვს სიტყვები: «გული საარებელი და შემეუსრვილი», ე. ი. გული შეპყრობილი დარღებით, გული ნატამალქეული, მოზანული, არარაობით მოცული...

ახლა დავუმატოთ ამ სიტყვას თავსართი ზღ. გამოვა: აღსარება, ე. ი. წარმოცალიერება გულისწადებისა, ამონადგურება, არარაობის ჩამოგდება. ამით ცხადია, თუ როგორ წარმოდგარან ამ ზმნის ფორმები: აღვიარება, აღიარება, აღიარება, აღვიარება, აღმიარება, აღვიარება, აღიარება, აღმსაარებელი, აღუარებელი, ანუ აუარებელი, აუარება, ე. ი. აუარაცხელი, გამოუთქმელი. «აღვიარეთ ჩვენ იგი მეფედ», ე. ი. ვიწამეთ, ვადიდეთ, გამოვაცხადეთ ჩვენ იგი მეფედ. აღვიარე მღვდელს ჩემი ცოდვები». გამოუუცხადე, გავანდე, წარმოვუცალიერე ჩემი გული. «ამის აღმსაარებელი» და არას გზით «მალარებელი». «სააღსარებო» და არა «სალიარებელი». აი ნამდვილი და გაურყენელი ფორმები.

როცა მოქმედებითის ზმნის ფორმა გვინდა გამოვთქოთ, მაშინ კი დავუყენებთ თაეში მეორე თავსართს მ-ს და ვიტყვით: ვაღსარებებ, აღსარებებ.

